

VLAAMS
RURAAL
NETWERK

WINTER '16

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:

Europa investeert
in zijn platteland

2

Dag lezer,

2016 zit er bijna op. Dit jaar hebt u opnieuw kunnen deelnemen aan heel wat van onze activiteiten. Daarbij proberen we uiteraard om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan al uw noden. Hieronder vindt u een korte opsomming van onze activiteiten in 2016:

- Studiedagen over diverse thema's, zoals een studiedag over alternatieve land- en tuinbouwproducten, vernieuwende afzetvormen, maatregelen van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) ...
- Stakeholderoverleg: over innovatie, jonge landbouwers, de verduurzaming van de landbouw ...
- Opleidingen voor LEADER- en plattelandscoördinatoren
- Actieve deelname aan activiteiten en vergaderingen van het 'European Network for Rural Development'
- Bijdrage aan de campagne 'Europa in je buurt'
- Website up-to-date houden van het reilen en zeilen op het platteland
- Publicaties, zoals onze nieuwsbrief en de folder over de PDPO III-communicatieverplichtingen
- ...

Op de land- en tuinbouwbeurs Agriflanders, die plaatsvindt van 12 t.e.m. 15 januari 2017, zal de stand van het beleidsdomein Landbouw en Visserij kaderen in het thema 'innovatie'. Een artikel over de prestigieuze land- en tuinbouwbeurs vindt u verderop in deze nieuwsbrief. Maar dat is zeker niet alles: deze nieuwsbrief draait namelijk volledig rond innovatie. Zo vindt u ook meer informatie over de VLIF-maatregel 'projectsteun voor innovaties in de landbouw' en de operationele groepen in het kader van het Europees Innovatie Partnerschap (EIP).

Eind november hebt u ook een enquête ontvangen waarin we polsten naar de thema's die u graag aan bod zou zien komen in 2017. We willen iedereen die een bijdrage heeft ingestuurd hier graag voor bedanken. Bij de opmaak van onze planning voor 2017 proberen we zoveel mogelijk rekening te houden met uw input. Hebt u in de loop van het jaar nog ideeën voor activiteiten, laat het ons dan zeker weten!

Veel leesplezier!
Ariane, Julie en Alexander

"Bezoek aan amarylliswekerij Romberama tijdens het stakeholderoverleg 'Innovatie werkt!'"

AGRIFLANDERS 2017 STELT U 'FLANDERS AGROFOOD VALLEY' VOOR

Op de land- en tuinbouwbeurs Agriflanders, die plaatsvindt van 12 t.e.m. 15 januari 2017, is innovatie één van de thema's die aan bod komen. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij is sinds jaar en dag een vaste waarde op de prestigieuze beurs. Onze collega Dominic Hermans, die al sinds 2009 verantwoordelijk is voor de organisatie van de beursdeelnames van het beleidsdomein Landbouw en Visserij op de land- en tuinbouwbeursen Agribex en Agriflanders, geeft in dit artikel meer uitleg. We polsten op welke manier innovatie aan bod komt op de beurs en op de stand van het beleidsdomein.

Een beurs die de sector bijeenbrengt

Agriflanders is in 2017 al aan zijn tiende editie toe en is een vaste waarde voor exposanten en bezoekers. Het hoofddoel van de beurs is om de sector bij elkaar te brengen. Qua sectoraanwezigheid blijft de beurs verder evolueren naar een evenement waarin de veehouderij in al haar facetten en de mechanisatie op erfniveau de bovenhand nemen. Het feit dat de veehouderij bijna 60% vertegenwoordigt van de totale eindproductiewaarde in Vlaanderen, rechtvaardigt duidelijk deze focus. Uiteraard dient deze land- en tuinbouwbeurs ook wel om de verkoop te stimuleren, de sector te blijven informeren, prijsskampen te organiseren etc.

3

"Agriflanders werkt niet met specifieke thema's per editie. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij kiest elke beurs echter wel steeds een hoofdthema met enkele subthema's. Zo focussen we tijdens Agriflanders 2017 op 'Flanders Agrofood Valley' met voeding en innovatie als subthema's. Tijdens de vorige editie was de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid het hoofdthema".

Wat krijgt de bezoeker allemaal te zien op de stand van het beleidsdomein Landbouw en Visserij?

"Er zijn vier grote thema's die we aan bod laten komen. Ten eerste zullen we ons toespitsen op innovatie op het bedrijf. In dat kader werken we met een demo: een dampwarmtepomp die werkt op basis van een nieuwe technologie waaraan ILVO heeft bijgedragen. Het zou om één van de meest belovende CO₂-reducerende technologieën in de kasteeltsector gaan, met een reductie van het energieverbruik van maar liefst 75%. Voorlopig is de technologie echter nog niet operationeel.

De bezoeker vindt ook informatie over innovatie in de verwerking. Hiervoor werken we ook samen met ILVO ('Food Pilot'). Dit thema bestaat uit twee onderdelen: enerzijds de verwerking van reststromen tot waardevolle ingrediënten, waar we met een demo zullen aantonen wat er met reststromen gebeurt. Hierbij ligt de focus op prei, tomaten, appels en peren. Anderzijds kijken we naar de innovatie in het verwerkingsproces, zoals het drogen met 'Dry-On-Water-technologie'.

Een derde focus gaat over innovatieve teelten, waar de nadruk ligt op soja, quinoa en insectenkweek. We tonen een demo van sojaplanten en de bezoekers kunnen zich wagen aan insectenproevertjes.

"Het beleidsdomein Landbouw en Visserij op land- en tuinbouwbeurs Agribex"

Ten slotte belichten we de PDPO III-maatregelen i.v.m. innovatie. We geven informatie over het Europees Innovatie Partnerschap (EIP) en de VLIF-projectsteun voor innovatie. We zullen ook een aantal infographics van het Landbouwrapport 2016, kortweg LARA, rond de agrovoedingsketen tentoonstellen".

Daarnaast is vzw Boeren op een Kruispunt aanwezig op de stand voor vragen en inlichtingen en ook het varkensloket krijgt deze keer een plaatsje op de stand van het beleidsdomein Landbouw en Visserij.

Waarom moeten de land- en tuinbouwers in 2017 naar Agriflanders komen? Dominic: "Voor de land- en tuinbouwers is het belangrijk om op de hoogte te blijven van en inspiratie op te doen over de verschillende innovaties in de sector. We willen de bezoekers ook graag laten zien waar wij als beleidsdomein Landbouw en Visserij mee bezig zijn."

De bezoekers kunnen trouwens op de stand van het beleidsdomein Landbouw en Visserij ook infoborden aanvragen die het Vlaams Ruraal Netwerk aanbiedt. Die zijn voor sommige land- en tuinbouwers verplicht omdat ze steun hebben ontvangen in het kader van PDPO III. Meer informatie hierover vindt u op de website van het Departement Landbouw en Visserij: www.lvvlaanderen.be. Ga vervolgens naar 'Landbouwbeleid' > 'Plattelandontwikkeling' > 'Communicatieverplichtingen begunstigde'.

OPERATIONELE GROEPEN UIT DE STARTBLOKKEN

BOEREN EN ONDERZOEKERS SAMEN AAN DE SLAG VOOR AMMONIAKEMISSIEREDUCTIE OP RUNDVEEBEDRIJVEN

In het kader van de instandhoudingsdoelstellingen voor natuur (IHD) en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) zijn verschillende rundveebedrijven genoodzaakt een groot deel van de ammoniakuitstoot terug te dringen. Om deze reductie door te voeren kunnen ze kiezen uit de maatregelen die op de PAS-lijst staan en dus erkend werden. De implementatie van deze maatregelen is echter vaak duur en levert de landbouwer geen bijkomende voordelen of inkomsten. In Vlaanderen gingen eind 2016 twee operationele groepen aan de slag voor het ontwikkelen van haalbare en innovatieve maatregelen om de ammoniakemissies op veebedrijven te reduceren.

Opstellen van een stikstofbalans op melkveebedrijven

Tot op heden (anno maart 2016) zijn bijna alle erkende ammoniakreducerende maatregelen staltechnisch van aard. In vele gevallen betekent de toepassing ervan een grote financiële investering voor de landbouwer. De operationele groep 'Haalbaarheid van het opstellen van een bedrijfsstikstofbalans op een melkveebedrijf met het oog op het reduceren van ammoniakemissies' tracht zowel de voederkosten als de ammoniakemissies te reduceren door runderen gerichter eiwitten te voeren. Door in te zetten op de stikstofbalans van een bedrijf krijgt de landbouwer een gedetailleerd beeld van waar de aanwezige stikstof op zijn bedrijf vandaan komt, waar ze benut wordt en waar ze verloren gaat. Zo is het op lange termijn mogelijk om deze stromen te sturen en te optimaliseren. Dit verbetert eveneens de technische resultaten van het bedrijf, waardoor er naast ecologische winsten ook economische voordelen te behalen zijn.

In Vlaanderen is er op dit moment veel, maar versnipperde, kennis over de stikstofbenutting op bedrijfsniveau. De bedoeling is dat alle waardevolle kennis gebundeld wordt. Verschillende partners zitten mee rond de tafel waaronder drie landbouwbedrijven, Innovatiesteunpunt, Boerenbond, Inagro, AVEVE, ILVO en de Hooibeekhoeve. De operationele groep zal resulteren in een rapport waarin wordt aangegeven welke parameters moeten meegenomen worden bij het opstellen van een bedrijfsstikstofbalans. Een ander rapport zal aanhalen welke informatie zo'n balans geeft over een bedrijf en hoe de landbouwer hiermee aan de slag kan.

'Haalbaarheid van het opstellen van een bedrijfsstikstofbalans op een melkveebedrijf met het oog op het reduceren van ammoniakemissies' loopt van 1 september 2016 tot 30 augustus 2018 en werd ingediend door het Innovatiesteunpunt.

VleesVEEPAS

In de tweede operationele groep 'VleesVEEPAS - Emissiebeperking door goede praktijk bedrijfsvoering vleesvee' denken vleesveehouders samen met onderzoekers (Inagro en ILVO) en adviseurs (Innovatiesteunpunt) na over nieuwe en haalbare maatregelen in verband met mest- en strooiselmanagement om de ammoniakemissie op een vleesveebedrijf te reduceren. De ideeën geformuleerd door deze operationele groep zullen opgepikt worden door het PAS-loket en waar mogelijk omgezet worden tot concrete innovaties. Dit zal op termijn leiden tot erkenning van bijkomende PAS-maatregelen voor de Vlaamse vleesveesector, zowel op vlak van techniek als management, en zal zo de sector opnieuw meer mogelijkheden geven om de ammoniakemissie te reduceren. Het project zal ook leiden tot een groeiend bewustzijn bij de vleesveehouders en maakt de sector wegwijs in de goede praktijken om ammoniakemissies te reduceren.

'VleesVEEPAS - Emissiebeperking door goede praktijk bedrijfsvoering vleesvee' loopt van 1 december 2016 tot 30 november 2018 en werd ingediend door Inagro.

De drie andere geselecteerde operationele groepen zijn:

- 'Controlled Traffic Farming' (Inagro en 8 partners): lopend van 1 november 2016 tot 28 februari 2018 over het ontwikkelen van een concept voor vaste rijpaden bij veldwerkzaamheden
- 'SOCROSense' (Proefstation voor de Groenteteelt en 13 partners): lopend van 15 september 2016 tot 14 september 2018 over het gebruik en de implementatie van bodem- en gewassensoren en de toekomstperspectieven van gps-technologie gekoppeld aan sensoren
- 'GREEN-AIR: Uitwisseling van groene kennis voor een gezondere binnen- en buitenlucht' (Universiteit Gent en 13 partners). Dit project loopt van 1 oktober 2016 tot 30 september 2018 over het effect van groen op de luchtkwaliteit.

EIP-operationele groepen

De 'oprichting en werking van operationele groepen' is een maatregel in PDPO III. In bijna alle EU-landen worden sinds kort oproepen gelanceerd voor de oprichting en werking van operationele groepen, die de bouwstenen zijn van de Europese Innovatie Partnerschappen (EIP). Op deze wijze wil de Europese Unie innovatie stimuleren.

Kenmerkend voor operationele groepen is dat ze werken rond een concreet vraagstuk uit de praktijk om tot concrete innovaties te komen. Het is essentieel dat de operationele groepen een bottom-up benadering volgen waarbij land- en tuinbouwers sleutelfiguren zijn. Andere partners van operationele groepen zijn adviseurs, onderzoekers, ondernemers en/of anderen. De betrokkenheid van land- en tuinbouwers heeft als voordeel dat onderzoeksvragen meer op basis van de praktijk zullen bepaald worden, dat er meer interactie is tussen land- en tuinbouwers onderling en dat onderzoekers leren hoe hun resultaten in de praktijk gebruikt worden.

Verspreiding van de resultaten is een prioriteit voor de operationele groepen. Via verschillende communicatiekanalen (studiedagen, artikels...) komen de resultaten tot bij de land- en tuinbouwer.

Begin 2016 lanceerde het Departement Landbouw en Visserij voor het eerst een oproep 'operationele groepen'. Aan vijf operationele groepen met een maximum looptijd van 2 jaar werd een maximum subsidie van 30 000 euro toegekend. De oproep was gedeeltelijk thematisch: er werden drie operationele groepen geselecteerd in het thema IHD/PAS en twee met een thema naar vrije keuze.

Het Departement Landbouw en Visserij lanceert jaarlijks een oproep. Het kan gaan om thema's naar vrije keuze en/of een opgelegd thema dat jaarlijks wijzigt. Binnenkort zal er uitzonderlijk een additionele oproep zijn in het kader van buitengewone aanpassingssteun voor melkproducenten en landbouwers in andere veehouderijsectoren naar aanleiding van de crisis in deze sectoren.

INNOVATIE KRIJGT EEN BOOST MET DE VLIF-PROJECTSTEUN VOOR INNOVATIES IN DE LANDBOUW

Het zijn harde tijden voor de land- en tuinbouwsector. Met de nieuwe PDPO III-maatregel 'projectsteun voor innovaties in de landbouw' maakt het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) het de land- en tuinbouwer in ieder geval gemakkelijker om een innovatief idee te realiseren. In het voorjaar van 2016 werd een eerste projectoproep gelanceerd. Een tweede projectoproep wordt op 2 januari 2017 gelanceerd. Projecten kunnen ingediend worden tot en met 31 maart van datzelfde jaar.

In dit artikel leest u meer over wat de 'VLIF-steun voor innovaties in de landbouw' inhoudt. We gingen hiervoor te rade bij onze collega Michael Van Zeebroeck, beleidsraadgever bij het Departement Landbouw en Visserij. Daarnaast vindt u in dit artikel een getuigenis van Nele Devoghel. Nele diende samen met haar man, Stefaan Van Elven, een subsidieaanvraag in voor VLIF-steun voor innovaties en ze werden geselecteerd voor hun innovatief project 'Boerderijwinkel 2.0'.

VLIF-steun voor innovatie

De maatregel 'projectsteun voor innovaties in de landbouw' is nieuw in PDPO III. Het doel van de maatregel is om innovatie in de Vlaamse land- en tuinbouwsector te stimuleren. Voor de hele PDPO III-periode werd hiervoor 23 miljoen euro opzijgezet. De vraag naar deze maatregel kwam zowel vanuit de sector als vanuit het beleid. Ook op het niveau van de Europese Unie wordt meer ingezet op innovatie.

Doelstelling: innovaties sectorbreed stimuleren

VLIF-steun voor innovaties zorgt ervoor dat innovatoren en pioniers in innovatie de kans krijgen om hun innovatieve projecten door te drukken. Er wordt namelijk een eventuele financiële drempel weggenomen. Daarnaast hoeft de projectindienaar niet te slagen in zijn project, opdat de subsidie wordt uitbetaald. De aanvragers moeten wel een strategie uitwerken om de kans op niet-slagen van een project zoveel mogelijk in te perken. Het is de bedoeling dat geslaagde innovaties worden overgenomen door andere land- en tuinbouwers. Om dit te stimuleren, zal de lijst van subsidiabele investeringen van de gewone VLIF-investeringssteun om de drie maanden worden geüpdatet met succesvolle projecten die VLIF-steun voor innovaties hebben ontvangen, op voorwaarde dat deze investeringstypes subsidiabel zijn binnen de gewone VLIF-reglementering. Er ontstaat

duo een wisselwerking tussen de VLIF-steun voor innovaties en de VLIF-investeringssteun. Zo worden innovaties sectorbreed gestimuleerd en sneller doorgevoerd.

Verskil met de VLIF-investeringssteun voor land- en tuinbouwers

Voordat de VLIF-innovatiesteun bestond, was er minder ruimte voor innovaties. Het grootste verschil met VLIF-investeringssteun is dat er bij investeringssteun enkel subsidies kunnen worden aangevraagd voor maatregelen die op de lijst met subsidiabele investeringen staan. Met de nieuwe maatregel kan de land- of tuinbouwer zelf een voorstel voor een innovatief project indienen.

"Nele en Stefaan Van Elven op hun bedrijf"

Ervaringen met de eerste projectoproep

De eerste oproep 'projectsteun voor innovaties in de landbouw' liep van 4 maart tot en met 30 april 2016. In die periode werden veertien projecten ingediend, waarvan er elf werden geselecteerd. Eén van de geselecteerde projecten is 'Boerderijwinkel 2.0'. Nele Devoghel en haar man Stefaan Van Elven dienden dit project in. Met dit project willen ze het mogelijk maken om een hoevewinkel te starten die ze door het gebruik van een zelfscansysteem, permanente camerabewaking en uitsluitend elektronische betalingen, niet hoeven te bemannen. Daarnaast willen ze een gelijkaardige hoevewinkel starten in een mobiele container die ook door collega-landbouwers gebruikt kan worden.

Het bedrijf Van Elven

Nele en Stefaan zijn landbouwers die de boerenstiel met de paplepel meekregen. Nele zegt voornamelijk interesse te hebben voor het commerciële aspect, terwijl Stefaan liever op het veld staat. Ze runnen een bedrijf dat gespecialiseerd is in de teelt van aardappelen, wortelen en uien. Ze hebben 25 jaar ervaring in het vermarkten van groenten en gebruiken daarvoor diverse afzetvormen, waaronder hun eigen hoevewinkel.

Boerderijwinkel 2.0

Het bedrijf van Nele en Stefaan groeit. Daardoor wordt het echter moeilijker om tijd vrij te maken om in de hoevewinkel te staan. Nele verwoordt het als volgt: "Een hoevewinkel biedt vele voordelen: je kan daar de grootste omzet realiseren, je kan zelf je prijs bepalen en je krijgt directe feedback van de klanten." Het valt het landbouwkoppel wel op dat hun cliënteel veroudert. Ze zochten dus naar manieren om jongere klanten aan te trekken.

Uit deze bevindingen is het idee ontstaan om een systeem uit te werken waardoor de winkel onbemand kan blijven. Het laat hen toe om langere openingsuren te hebben, waardoor ze een jonger publiek bereiken. De klant kan in een onbemande winkel ook zijn tijd nemen om rond te kijken, wat misschien stimuleert om meer te kopen. Om extra klanten aan te trekken, willen ze hun winkel ook zichtbaarder maken. Dit zullen ze doen door een nieuwe hoevewinkel aan te bouwen aan de straatkant met parkeerplaatsen. Momenteel is hun bestaande hoevewinkel achter het huis gelegen. Dit vormt volgens Nele voor sommigen een drempel om de winkel binnen te gaan.

Mobiele hoevewinkel

De bedoeling is om lessen te trekken uit de opbouw van hun nieuwe hoevewinkel en deze mee te nemen naar de ontwikkeling van een mobiele hoevewinkel: een soort van verplaatsbare container met hetzelfde systeem. Dit idee kwam tot stand samen met collega Koen Bruneel uit Rijkevorsel. Hij baat samen met zijn vrouw Martine Cox een fruitteeltbedrijf uit. Beide koppels hebben een logistiek systeem uitgewerkt voor de levering aan de verschillende verkooppunten. Het idee achter de mobiele winkel is dat veel landbouwers, vanwege de crisis in de sector, interesse hebben in een eigen verkooppunt. Maar veel landbouwers zien het niet zitten om zelf in de winkel te staan. De mobiele winkel, die ze dan ook gebruiken om hun eigen producten in te verkopen, kan geplaatst worden bij collega-landbouwers die er dan ook hun producten in kunnen verkopen. Op die manier verbreden Nele en Stefaan nog meer hun afzetmarkt.

Ervaringen met het indienen van de aanvraag

Aanvankelijk was Nele niet van plan om een aanvraag in te dienen, maar nadat ze een informatiemoment van het Innovatiesteunpunt had bijgewoond, besloot ze er toch volop voor te gaan. Nele werd over de streep getrokken doordat de voorwaarden soepeler zijn en landbouwers gemakkelijker in aanmerking komen. "Bovendien gaat het toch om een mooi bedrag", zegt Nele. De indieningsprocedure verliep vrij vlot. Ze had vooraf advies ingewonnen en alle documenten waren tijdig ingediend via het e-loket. Na de indiening buigt een jury zich over het project en beoordeelt ze het project op basis van de selectiecriteria. Een dikke maand later werden Nele en Stefaan gecontacteerd met de boodschap dat het project geselecteerd was voor VLIF-steun voor innovaties.

Het project is in opstart. Nele en Stefaan beschikken nu nog over twee jaar om het project te realiseren en de administratie errond af te werken. Ze moeten onder andere een evaluatierapport indienen en als dat gebeurd is, gaat het Departement Landbouw en Visserij na of alles conform de wetgeving is. Als dat allemaal in orde is, wordt de subsidie uitbetaald.

Meer informatie?

Beginnen de innovatieve ideeën bij u op te borrelen en zoekt u meer informatie over wat de mogelijkheden zijn?

Surf dan zeker naar de website van het Departement Landbouw en Visserij: www.lvwlaanderen.be. Ga vervolgens naar 'Subsidies' > 'VLIF-steun' > 'Projectsteun voor innovaties in de landbouw'.

Stakeholderoverleg over innovatie (Antwerpen)

Op donderdag 20 oktober trokken we met een groep stakeholders richting Antwerpen voor een stakeholderoverleg over innovatie, gekoppeld aan een excursie. Het Vlaams Ruraal Netwerk organiseerde dit overleg op vraag van de stakeholders (landbouwers en personen die werken rond het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2014-2020). We bezochten het Proefcentrum Hoogstraten en amarylliskwekerij Romberama. Daarnaast was er ook tijd voor presentaties over PDPO III-maatregelen over innovatie en voor een korte intervisie. Het verslag van deze studiedag vindt u op onze website.

Land- en tuinbouwbeurs Agriflanders (Gent)

Van 12 tot en met 15 januari is Flanders Expo weer plaats van afspraak voor Agriflanders, de grootste Vlaamse land- en tuinbouwbeurs. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij zal traditiegetrouw opnieuw deelnemen. Zo is er de stand van het departement en ILVO in hal 4 (standnummer 4330). Die van VLAM vindt u in de centrale hal (standnummer 1401).

Studiedag 'Samenwerking loont!' (Gent)

Op donderdagvoormiddag 12 januari, tijdens Agriflanders, organiseren we de studiedag 'Samenwerking loont!'. Er zijn vier workshops waaraan u kunt deelnemen:

- Samen vermarkten
- Samen materialen aankopen
- Samen gronden aankopen
- Samen gronden beheren

Inschrijven kan via de agenda op de website van het Vlaams Ruraal Netwerk.

Enquête

Om een idee te krijgen van welke sociale mediakanalen de Vlaamse land- en tuinbouwers vandaag gebruik maken, doet het Vlaams Ruraal Netwerk, in samenwerking met het Departement Landbouw en Visserij, onderzoek naar het sociale mediagebruik van deze doelgroep. Dit onderzoek voeren we aan de hand van een enquête, die werd verspreid via de Nieuwsflash van het Departement Landbouw en Visserij, en die eveneens rechtstreeks terug te vinden is op de website van het Vlaams Ruraal Netwerk: www.ruraalnetwerk.be. De enquête staat alleen open voor landbouwers met een actief landbouwnummer. Indien u aan de enquête deelneemt, maakt u kans op een mooie prijs.

Contact

Vlaams Ruraal Netwerk
Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij
Koning Albert II-laan 35, bus 40, 1030 Brussel
T. +32(0)2 552 77 39
vlaamsruraalnetwerk@vlaanderen.be, www.ruraalnetwerk.be

**VLAAMS
RURAAL
NETWERK**

Subsidiewijzer

U kunt voortaan gebruik maken van de nieuwe online subsidiewijzer op de website van het Departement Landbouw en Visserij. De wijzer bundelt een reeks ondersteuningsmaatregelen waarop u als land- en tuinbouwer een beroep kunt doen. Het gaat om maatregelen die niet door het Departement Landbouw en Visserij zelf worden beheerd. Via dit overzicht wil het departement u helpen in uw zoektocht naar financieringsmogelijkheden voor uw bedrijfsvoering.

Projecten LEADER en Omgevingskwaliteit

Sinds 1 november zijn alle goedgekeurde projecten binnen de PDPO III-maatregelen LEADER en Omgevingskwaliteit terug te vinden op onze website. U vindt ze onder het tabblad 'projecten'. In tegenstelling tot de PDPO II-projecten, kunt u de projecten nu ook terugvinden op een kaart, zodat u gemakkelijk kunt zien welke projecten er bestaan in uw omgeving!

EIP-AGRI

Het EIP-AGRI service point treedt op als tussenschakel binnen het EIP-AGRI-netwerk om de communicatie en samenwerking te versterken tussen iedereen die interesse toont voor innovatie in de landbouw: landbouwers, onderzoekers, adviseurs, ondernemingen, natuurverenigingen, consumentenorganisaties en andere ngo's.

De Europese Commissie richtte het EIP-AGRI service point op in april 2013 om mensen te verbinden en innovatie en kennisdeling in de landbouw te vergemakkelijken.

Het EIP-AGRI service point verleent volgende diensten:

- Een helpdesk die uw vragen beantwoordt
- Focusgroepen die zich buigen over specifieke uitdagingen met betrekking tot landbouw en bebouwing
- Organisatie van EIP-AGRI-evenementen
- Het EIP-AGRI-netwerk voorzien van publicaties en coördinatie van het online trefpunt.

Meer info: <http://ec.europa.eu/eip/agriculture>

Colofon

Deze nieuwsbrief werd gerealiseerd door het Vlaams Ruraal Netwerk, in uitvoering van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2014-2020 (PDPO III).

Foto's © Departement Landbouw en Visserij:

cover, pag. 2, pag. 3, pag. 5

v.u. Jules Van Liefferinge

